

**Działania bramkarzy piłki ręcznej o wysokim poziomie sportowym w
wybranych sytuacjach gry autorstwa mgr Pawła Krawczyka**

W naukach o kulturze fizycznej – szczególnie w takich jej działach jak teoria sportu i teoria treningu – kluczowe miejsce zajmują poszukiwania struktury walki sportowej w odniesieniu do poszczególnych dyscyplin sportowych. To co było nowe i oryginalne na skutek kolejnych przybliżeń poznania naukowego jest modyfikowane i sprawdzane w rzeczywistych warunkach treningu i walki sportowej tworząc nową jakość i otwierając jednocześnie drogę kolejnych zmian udoskonalających.

Proces ten zakłada przy tym konieczność autentycznych więzi między teorią a praktyką, bo tylko wówczas istnieją realne przesłanki nie tylko naukowo-poznawczej, ale i technologicznej, sportowej efektywności takiego postępowania.

Rzecz jest szczególnie skomplikowana w sportowych grach zespołowych. Ich złożoność, struktura ruchowa i taktyczna stawia zawodnikom bardzo złożone wymagania. Powodzenie zależy więc nie tylko od indywidualnej doskonałości zawodnika, ale siły drużyny własnej i przeciwnej, a także od skuteczności kierowania przebiegiem rywalizacji, co jest już domeną trenera.

W piłce ręcznej jest jedna bardzo istotna pozycja w grze, w początkowym okresie nauki niedoceniona, na poziomie wyczynu sportowego fundamentalna - pozycja bramkarza. To właśnie z tą pozycją w grze w piłkę ręczną wiążą się zainteresowania badawcze Pana mgr Pawła Krawczyka.

Praca „Działania bramkarzy piłki ręcznej o wysokim poziomie sportowym w wybranych sytuacjach w grze” - to cenny zamysł badawczy. Szanując wiedzę Kandydata, którą wielokrotnie w rozprawie znajduję, wyrażam swoje zainteresowanie i wdzięczność za podjęcie się tematu związanego z bramkarzami, których znaczenie w zespole cenię szczególnie.

Konstrukcja pracy jest właściwa dla rozprawy tego rodzaju. Uwzględniła 4 zasadnicze rozdziały:

- Założenia pracy, cele, pytania badawcze,
- Materiał i metody badań,
- Wyniki badań,
- Podsumowanie, dyskusja, wnioski.

Wprowadzenie uzasadniające podjęcie problematyki badawczej Autor zawarł we wstępie. Wyjaśnił rolę gier sportowych w szeroko pojętym sporcie wyczynowym. Podkreślił rolę skuteczności działania poszczególnych ogniw drużyny. Odwołał się tutaj do poglądów polskich teoretyków sportu. Przyjął określenie, iż działania graczy w zespole są racjonalne i ściśle określone, a ich skuteczność zależy od integracji procesów decyzyjnych.

Przedstawił rys historyczny rozwoju piłki ręcznej odwołując się do opracowań krajowych i zagranicznych. Zaprezentował opracowania naukowe i metodyczne, które koncentrują się na płaszczyźnie organizacji procesu szkoleniowego, walce sportowej, przygotowaniu motorycznym, naborze i selekcji, jakości treningu z punktu widzenia fizjologii, biochemii, psychologii i innych nauk podstawowych.

Dużo miejsca poświęcił prezentacji poglądów naukowych na temat gry bramkarza w piłce ręcznej. Prace dotyczą techniki, taktyki, skuteczności, zdolności motorycznych, cech psychicznych, profili osobowości, charakteru i wysiłku meczowego.

Odwołując się do opinii swojego promotora stwierdza, iż „interwencja w momencie rzutu do bramki jest wypadkową ciągu operacji myślowo-ruchowych od trafności których zależy końcowy efekt pojedynku rzucający-bramkarz”. Piśmiennictwo bezpośrednio dotyczące gry bramkarza jest ciekawe. Wartość praktyczna i poznawcza pracy autorstwa mgr Pawła Krawczyka jest cenna.

Rozdział 2 przybliży założenia pracy, cele i pytania badawcze. Wyjaśnia istotę badań opartych na wnikliwej ocenie działalności bramkarza w ponad 3400 interwencjach zarejestrowanych w 96 meczach. Jest to wystarczająca moim zdaniem liczba akcji pozwalająca na wyjaśnienie postawionego przez Autora celu pracy zarówno teoretycznego jak i aplikacyjnego.

Wielce pomocne w rozwiązaniu celu badawczego są adekwatne do potrzeb pytania badawcze.

W Rozdziale 3 zapoznajemy się z osobnikami objętymi badaniami, ich poziomem sportowym, wiekiem, stażem zawodniczym, liczbą rozegranych meczów oraz średnim czasem gry w meczu. Pomocna w analizie jest rejestracja określonych akcji meczowych przeprowadzona zgodnie z wytycznymi Związku Piłki Ręcznej w Polsce.

Doktorant odwołał się do metody obserwacji skategoryzowanej z zastosowaniem narzędzia badawczego w postaci arkusza obserwacji wg projektu Norkowskiego. Zastosował klasyczne metody statystyczne oraz test U Mana-Whitneya, wykorzystał w pracy program Statistica.

Rozdział 4 jest kluczowym w opracowaniu mgr Pawła Krawczyka. Zawiera szereg interesujących i istotnych badań, które stanowią wartość zarówno teoretyczną jak i praktyczną. Punktem wyjścia jest trafny wybór rozpatrywanych w badaniach sytuacji, które w konsekwencji mają wyjaśnić zakres działań i efektywność bramkarzy w różnych sytuacjach walki sportowej. To cenne opracowanie, w którym dostrzegamy duże zrozumienie przez Autora roli bramkarza w piłce ręcznej. Nie w pełni wyjaśnia jednak złożoną rolę bramkarza w odniesieniu do podejmowanych przez niego decyzji, szczególnie w sytuacjach zagrożenia (sam na sam z zawodnikiem atakującym), do czego ustosunkuję się w dalszej części recenzji.

Wartościową konkluzją tego rozdziału jest czytelna analiza dotycząca efektów skuteczności różnych rodzajów interwencji bramkarza w zależności od miejsca i sytuacji taktycznej.

Podsumowanie, dyskusja i wnioski stanowią treść rozdziału 5.

W pierwszej części dyskusji skoncentrowano się na odpowiedziach na pytania badawcze podejmując się próby interpretacji wyników oraz szerszego odniesienia ich do danych z literatury i na tej podstawie wnioskowania. W sumie rozdział ten przyniósł wartościowe i trafne odpowiedzi na pytania badawcze (w pełni uzasadnione).

Wartością pracy zarówno teoretyczną jak i praktyczną jest wyjaśnianie przyczyn zróżnicowania jakości gry bramkarzy. Skuteczność w grze bramkarza związana jest z wieloma czynnikami fizycznymi, technicznymi, taktycznymi oraz psychicznymi.

Autor zdając sobie sprawę z tej złożoności skupia się na wnikliwej analizie treści sekwencji działań bramkarzy podczas interwencji w sytuacjach rzutów, co umożliwiło mu w miarę dokładnie uchwycić kluczowe momenty interwencji decydujące o skuteczności podjętych działań.

Dyskutuje nad przyczynami różnic międzygrupowych wśród bramkarzy, rozpatrując je zarówno w odniesieniu do umiejętności indywidualnych (techniczno-taktycznych) w sytuacjach „jeden na jednego” jak i współpracy bramkarza z obrońcami.

Stwierdzenie Autora, iż „uzyskane i zaprezentowane w niniejszej pracy wyniki mogą stanowić swoistą wykładnię do planowania i organizacji procesu treningowego na wszystkich etapach szkolenia bramkarza” – jest bliskie prawdy, ale wymaga wyjaśnienia w jakim zakresie.

Wnioski sformułowane przez Autora są uprawnione, mają uzasadnienie w wynikach badań i analiz.

Zamykający rozprawę wybór piśmiennictwa wydaje się w sposób reprezentatywny zawierać opracowania związane z tematem pracy. W sumie jest to 299 pozycji.

Aneks zawiera spis tabel – 54 oraz Arkusz Obserwacji według koncepcji Norkowskiego.

Praca jest przygotowana poprawnie pod względem redakcyjnym. Nieliczne potknięcia literowe nie wpływają ani na jej odbiór, ani na ocenę.

Chciałbym podkreślić trafność wyboru metod i narzędzi badawczych oraz wartość i znaczenie otrzymanych wyników.

W realizacji programu badań uczestniczyli najlepsi bramkarze w Polsce w sezonie sportowym 2015/2016, których średni czas gry wynosił dla bramkarzy reprezentacji narodowej 51.5 min, liczba badanych meczów -37, a dla bramkarzy ekstraklasy 52.29 min, liczba badanych meczów 59.

Na podstawie analizy zapisu video przeanalizowano 3489 interwencji bramkarzy, co pozwoliło określić:

- charakterystykę działań bramkarzy w czasie interwencji z uwzględnieniem miejsca i sytuacji taktycznej związanej z wykonaniem rzutu,
- ocenę efektów interwencji w zależności od momentu rozpoczęcia ruchu bramkarza względem momentu wyrzutu piłki,
- ustalenie przyczyny błędów w działaniu bramkarzy,

- wskazanie wniosków praktycznych.

Potwierdzam poprawność metodologiczną oraz staranność w opracowaniu i analizie wyników.

Można stwierdzić, że w wyniku opisanych w rozprawie badań eksperymentalnych wskazano na tendencje kończenia akcji ofensywnych w rozgrywkach ekstraklasy piłkarzy ręcznych, rozwiązań taktycznych bramkarzy przy rzutach z bliskiej odległości, antycypacji, roli działań taktycznych opartych na współpracy obrońców z bramkarzem.

Zdobyta w sposób empiryczny wiedza wnosi szereg nowych i cennych poznawczo informacji do teorii treningu bramkarza w piłce ręcznej.

Wyniki badań mogą wejść do obiegu literatury gier zespołowych. Przedstawiona i opisana metodologia planowania i realizacji bezpośredniego eksperymentu pedagogicznego może być przykładem do wdrożenia w innych dyscyplinach zespołowych (piłka nożna, hokej na trawie i lodzie).

Chciałbym zachęcić Autora do głębszego ustosunkowania się do pewnego wycinka własnych badań, mianowicie interwencji bramkarzy z bliższej i dalszej odległości (rzutów z I linii i II linii). Z badań między innymi moich wynika, że piłka rzucona z maksymalną siłą z 7 m pokonuje odległość do światła bramki w ciągu 0.32 s, a z 10 m – 0.44 s. Ta informacja ma ogromny wpływ na ustawienie się bramkarza w momencie rzutu i moim zdaniem jest czynnikiem decydującym o jego skuteczności, ale w powiązaniu z potencjałem w zakresie refleksu, a takich badań w pracy brakuje. Proszę zatem Doktoranta o szersze wyjaśnienie tego istotnego moim zdaniem problemu.

Proszę również o wyjaśnienie pojęć: ruch obronny i reakcja obronna. Pytania, które kieruję do Autora z pewnością pozwolą na wyjaśnienie złożoności roli bramkarza w piłce ręcznej.

Eksperyment prowadzony przez mgr Pawła Krawczyka wykazał, że można ocenić skuteczność gry bramkarza w powiązaniu ze złożonością uwarunkowań walki sportowej. Rozległy zakres badań – ocena ponad trzech tysięcy interwencji bramkarzy, właściwy wybór narzędzia badawczego,

poprawna analiza dobrze świadczą o wiedzy i warsztacie naukowym Autora, a jednocześnie potwierdzają jego biegłość w zawodzie trenera i odwagę w podjęciu takiego eksperymentu w rzeczywistych warunkach walki sportowej zawodników reprezentujących najwyższy poziom sportowy.

Nie widzę więc jakichkolwiek powodów natury naukowej, merytorycznej czy formalnej, które w jakikolwiek sposób rzutowały by negatywnie na ocenę końcową.

Stwierdzam przeto, że przedstawiona do oceny praca mgr Pawła Krawczyka „Działania bramkarzy piłki ręcznej o wysokim poziomie sportowym w wybranych sytuacjach gry” spełnia wszelkie warunki stawiane rozprawie na stopień doktora i oceniam ją pozytywnie.

Podjęte problemy przez mgr Pawła Krawczyka mieszczą się w obrębie nauk o kulturze fizycznej. Tym samym wnoszę do Rady Wydziału o przystąpienie do kolejnych czynności proceduralnych w przewodzie doktorskim.